

Experiències de ciutat jugable: com es transforma Barcelona i la resta del món

Dimarts, 1 de juny
a les 17.00 h
El Born CCM

“Ciutat jugable: com es transforma Barcelona i la resta del món”

Relatoria de la jornada

1 de juny de 2021 al Born Centre Cultural i per streaming

Aquest 1 de juny, dos anys i mig després de l'aprovació del [Pla del Joc a l'Espai Públic amb horitzó 2030](#), Barcelona ha tornat a situar el dret al joc i la trobada a l'aire lliure dels infants a primera línia amb la jornada "Ciutat jugable: com es transforma Barcelona i la resta del món" organitzada per l'Ajuntament de Barcelona en col·laboració amb l'Institut Infància i Adolescència de Barcelona i l'Associació Internacional de Ciutats Educadores i el suport del Born Centre Cultural.

Aquesta és, doncs, la tercera jornada al voltant del joc, l'espai públic i la infància, després de la primera l'any 2016, [El dret dels infants a la ciutat](#), que va suposar l'inici dels treballs per acabar aprovant el Pla del joc a l'espai públic, que es va presentar el febrer de 2019, a la [jornada Joc i ciutat](#).

La jornada d'enguany ha vingut marcada, com no podia ser d'una altra manera, de les reflexions al voltant de la pandèmia per la covid-19 i com aquesta ha accelerat aquells canvis i transformacions que la ciutat ja havia previst, perquè s'ha fet més necessari que mai transformar la ciutat per fer-la més habitable, més jugable i millor per afavorir el benestar dels infants i la ciutadania i garantir el dret a la salut i la vida comunitària, a més de lluitar contra l'emergència climàtica, una necessitat indiscutible des de fa anys.

A continuació fem un resum de les 3 taules en què s'ha organitzat la jornada. I també us convidem a llegir aquest [resum de la jornada en un fil de tuits](#).

Primera taula:

2 ciutats convidades i 3 experts internacionals per fer el repàs del mapa de ciutats jugables

París i São Paulo han estat les dues ciutats convidades, amb la intervenció de dues persones dels seus Ajuntaments que han pogut explicar les trajectòries i experiències en afavorir el joc a l'espai públic.

Cyrille Peyraube, director d'Educació, petita Infància, famílies i nous aprenentatges de l'Ajuntament de París, ha explicat les experiències de ludoteques fixes (com és el cas de la de la Plaça de la República de París; pacificada amb circulació i que ofereix espai tranquil a les famílies) i les ludoteques mòbils (amb contenidors reciclats, operatives sobretot a la primavera; moltes d'elles instal·lades al costat del riu Sena responen a una demanda popular). També ha explicat com l'Ajuntament parisià va copiar de Barcelona el programa de Patis escolars oberts al barri després de certes reticències inicials, però amb un bon èxit posterior.

Per la seva banda, Fábio Rodrigo Brandão, coordinador del projecte «Ruas do Lazer», de la Regidoria d'esports i oci, Ajuntament de São Paulo, de l'Ajuntament de Sao Paulo ha explicat

aquest programa que ja té més de 40 anys i que consisteix en tallar el trànsit de certs carrers per tal de convertir-los en “carrers de lleure”, on la ciutadania pugui trobar-se i apropiarse de l'espai públic generant espais de convivència. El programa segueix tres pilars: el d'oferir millors oportunitats de joc, el d'apropriar-se de l'espai públic i el de fomentar l'autonomia del veïnat.

A més, la primera part de la jornada, ha servit també per conèixer altres experiències internacionals més enllà de París i São Paulo, de la mà del consultor independent expert en joc i mobilitat dels infants, Tim Gill: Calgary, Oslo, Vancouver, Antwerp, Boulder, Ghent, Rotterdam, London, Freiburg, Tirana, Tel Aviv, Fortaleza i Recife són algunes de les ciutats que Tim Gill ha situat al mapa mundi de ciutats jugables i també Barcelona. D'altra banda, Tim Gill ha ampliat la mirada i ha posat en valor el fet que una ciutat amable amb els infants no només ha de ser ciutat jugable, sinó que, a més a més, també ha de permetre també la mobilitat infantil, que els nens i nenes puguin anar sols i segurs pels carrer i decidir on volen anar, ja que això es tradueix en oportunitats de creixement i és un dels factors que més s'ha reduït en el darrer segle, amb ciutats actuals que no permeten els infants sortir de casa o anar més enllà de la cantonada.

Segona taula:

Barcelona és cada cop una ciutat més jugable, en els darrers 2 anys i mig s'han impulsat transformacions importants que s'han accelerat a partir de la pandèmia

La Tinenta d'alcaldia d'Ecologia, Urbanisme, Infraestructures i Mobilitat, Janet Sanz, ha posat en valor en l'obertura de la jornada les actuacions impulsades a partir de l'aprovació del Pla del joc a l'espai públic i, sobretot, el fet que aquestes actuacions desborden les actuals àrees de joc i pretenen fer una ciutat jugable en el seu conjunt, apostant per un urbanisme feminista, un urbanisme que posi al centre la vida i les necessitats de les persones que habiten la ciutat. Sanz ha subratllat la necessitat que Barcelona sigui una bona ciutat on viure, una ciutat de la qual la gent no vulgui o hagi de marxar i ha posat exemples de com s'està avançant en aquesta direcció. Ha parlat, entre d'altres, de les transformacions dels espais de joc per excel·lència dels infants, posant com a exemple l'àrea de joc de la Plaça Sant Miquel, que ha passat de ser un espai gris i encimentat a un espai ple d'infants, ple de vida i de rialles. Ha parlat també de les transformacions al voltant de les escoles i de la Superilla Barcelona, que més enllà de ser una actuació concreta, es planteja com manera de viure la ciutat, una regeneració econòmica comerç i una oportunitat per afavorir més salut, més convivència ciutadana i més oportunitats de joc al carrer.

D'altra banda, l'actual Comissionada d'Educació de l'Ajuntament de Barcelona i ex-directora de l'Institut Infància i Adolescència, Maria Truño, ha posat molt en valor totes les actuacions que s'estan fent a dins i al voltant de les escoles i com d'aquesta manera les escoles, al cor

dels barris, estan sent motor de transformació de la ciutat. Truñó ha subratllat tres estratègies que es poden plantejar com a cercles concèntrics: la transformació dels patis escolars per fer-los més coeducatius, naturalitzats i comunitaris a través del programa Transformem els patis a partir dels [6 criteris per un bon pati](#), elaborats per l'Institut Infància i Adolescència per encàrrec de l'Ajuntament; i a través també del programa Ampliem espais educatius que, per necessitats de contenció de la pandèmia, ha fet possible que les escoles puguin utilitzar espais públics de la ciutat no només com a pati sinó també durant les hores lectives.

L'arquitecte en cap de l'Ajuntament de Barcelona Xavier Matilla també ha explicat com s'està impulsant el projecte Protegim les escoles per tal de fer entorns escolars més segurs, més amables i que afavoreixin la trobada i el joc espontani a l'aire lliure a les entrades i sortides de l'escola. I també les transformacions de les àrees de joc a partir dels [7 criteris per al disseny d'una ciutat jugable](#), elaborats per l'Institut Infància i Adolescència en el moment de concepció del Pla del joc. A més, ha posat molt en valor el nou concepte d'àrea de joc accessible que s'ha anat travant a Barcelona a partir de l'aprovació del Pla del joc a l'espai públic i que defineix una àrea accessible com aquella en què la principal proposta lúdica que ofereix és accessible.

Tant Xavier Matilla com Maria Truñó han posat molt en valor els processos de cocreació amb els infants que s'estan duent a terme per poder fer totes aquestes transformacions tenint en compte la veu i la mirada dels nens i nenes. Des de l'Institut Infància i Adolescència, per encàrrec de l'Ajuntament, hem elaborat dues guies per poder sistematitzar aquests processos: la [guia de cocreació amb infants i adolescents d'espais lúdics](#) i la [guia de cocreació per la transformació dels entorns escolars](#).

Terçer taula:

La ciutat jugable és una demanda social que s'ha intensificat amb la pandèmia

Tant Matilla com Truñó han coincidit a dir que l'espai públic ha de ser una extensió de casa, un espai habitable i de qualitat, i que la covid-19 ha estat un accelerador perquè hi ha hagut molta demanda ciutadana i perquè ha calgut accelerar el que la ciutat ja tenia planificat, desbordant totes les previsions.

Però la demanda ciutadana no és nova, sinó que ve de lluny. Des de diversos sectors i grups de població fa temps que es reclama i posa èmfasi en la necessitat del joc a l'aire lliure i en contacte amb la natura.

El joc a l'aire lliure té impactes en la salut física i emocional dels infants. Ho ha explicat ben clarament Núria Pericas, representant de la Societat Catalana de Pediatria. Fa temps que se sap que jugar a l'aire lliure i en contacte amb la natura fa augmentar els nivells d'activitat física dels infants (que estan per sota dels recomanables), redueix el sobrepès i l'obesitat, disminueix el pantallisme, disminueix el risc de dèficit de vitamina D (molt important per la salut dels ossos, la reducció d'infeccions, un bon sistema immunològic, entre d'altres). A més, jugar en contacte amb la natura també suposa que hi hagi menys trastorns d'ansietat, depressió o dèficit d'atenció, i el joc afavoreix l'adquisició d'habilitats emocionals i socials molt necessàries. Pericas ha apuntat la necessitat d'introduir preguntes sobre els hàbits de joc a l'aire lliure en les consultes pediàtriques, així com la recomanació de jugar més a l'aire lliure com una qüestió de salut.

Però tenir entorns segurs i de qualitat, que afavoreixin el joc i el contacte dels infants amb la natura no és només una petició a nivell de salut, sinó que **els mateixos nens i nenes ho identifiquen com un element que contribueix al seu benestar.** Així ho ha explicat la directora de l'Institut Infància i Adolescència, Laia Pineda, fent repàs de les diferents troballes de coneixement generades a partir del programa municipal de recerca Parlen els nens i nenes: quan els infants passen temps i juguen a l'aire lliure estan més satisfets amb la seva vida en general i quan tenen prop de casa un lloc a l'aire lliure per jugar de manera segura estan més satisfets amb el barri on viuen. I és el que els infants volen i demanen una ciutat jugable més enllà dels parcs i àrees de joc: volen més i millors espais per jugar en una ciutat més verda, on els veïns i veïnes es coneixen, on hi hagi altres infants amb qui trobar-se i jugar.

I les famílies? **Les famílies també volen una ciutat amable i, sobretot, segura pels seus fills i filles.** Ho ha explicat Guille López, en representació de l'Associació Eixample Respira i el moviment, organitzat per les afas, Revolta Escolar que ja aplega més de 100 escoles de 16 ciutats diferents, la majoria a Barcelona. Cada 15 dies fan talls de carrer a la sortida de l'escola per reclamar entorns pacificats i segurs. Guille López ha celebrat les iniciatives impulsades en aquest sentit per l'Ajuntament de Barcelona però ha reclamat més celeritat i que aquesta sigui una prioritat clara de la ciutat.

I les escoles? Doncs les escoles també. **Les escoles també veuen la necessitat d'obrir-se cap a la ciutat i d'afavorir el joc i el contacte amb la natura, aprofitant el potencial educatiu de la ciutat.** Àngels Cadena, directora de l'Escola Mercè Rodoreda ha explicat durant la jornada com la seva escola s'ha anat expandint més enllà de les parets del centre com a conseqüència de la covid-19 però d'una manera molt natural, molt satisfactòria pels infants, amb molt de convenciment per part del claustre i també les famílies i com un pas endavant que ja no tornarà enrere perquè és un benefici arrelat i reconegut per tota la comunitat educativa.